

Kyrklig fattigvårdslära

»om att bistå socioekonomiskt sårbara människor på ett relevant sätt«

När jag föreläser på Socialhögskolan om "Human Service Organizations" brukar jag exemplet med den mindre församlingen som varje fredag möter en kö av människor som önskar få en kasse med mat. I kön står inte bara uteliggare och människor med missbruksproblem, berättar de ansvariga. Det är familjer, arbetslösa och andra som inte har tillräckligt med pengar för att klara mat för dagen. Då kan man få med sig makaroner, bröd, kaffe, ost, köttbullar och ärtsoppa. Men resurserna är begränsade, liksom volontärernas ork. Vad göra när trycket ökar? Hur hantera gapet resurs och efterfrågan? Studenterna funderar och ger förslag: samarbete med matbutiker, kontakta socialtjänsten, rekrytera fler volontärer. Kan man engagera de hjälpsökande själva? Är det barnfamiljerna eller de som befinner sig utanför välfärdssystemet, såsom "papperslösa", som borde prioriteras?

Den polske historikern Bronislaw Geremek skriver i sin bok "Den europeiska fattigdomens betydelse" (1986) om en tysk 1100-talsteolog. Gerhoch av Reichersberg skriver om "de fattiga med Lazarus" (pauperes cum Lazaro) och "de fattiga med Petrus" (pauperes cum Petro). Tiggaren i Lukas kapitel 16 representerar där den materiella nöden till skillnad från de fattiga med Petrus som syftar på den frivilliga fattigdomen, ett kyrkligt ideal som fått förnyad aktualitet i och med påven Franciskus. Lazarus och de fattiga med honom uppfattas som en del av kyrkans förpliktelser, medan de som frivilligt avstår – Franciskus av Assisi, Clara, präster och klosterfolk - representerar andliga värden som legitimerar kyrkan.

Fattiga människor ges två olika roller i den medeltida fattigdomsläran: som subjekt och aktörer i och för kyrkan, eller objekt och föremål för kyrkans åligganden.

DN skrev den 17 februari om projektet "Pofta buna" i Stockholm. Projektet riktar sig till romska kvinnor som kommit hit från Rumänien och försörjer sig genom tiggeri. "Pofta buna" betyder "smaklig måltid". På Frälsningsarméns EU-center lär kvinnorna sig använda sin kunskap om matlagning, för en svensk publik. Västermalms försam-

lings söndagslunch stod på Att-göra-listan. Projektledaren berättar att flera av kvinnorna har fått lön för första gången i sitt liv. Nu har alla ett samordningsnummer så att de både kan öppna bankkonton och betala skatt.

Jag kom så att minnas mötet med två diakoner i Eskilstuna under 1990-talets krisår. Ut från OBS-varuhuset kom de med vagnar fulla med kassar. I en av distriktskyrkorna hade diakonerna pedagogiska ambitioner, man lagade mat och lärde hushåll(ning)slära till familjer som hade det knapert. Men där och då hade trycket ökat så mycket att det var utdelning av matkassar som gällde.

Trots att vi idag har en högkonjunktur i Sverige är matkassarna ett påtagligt inslag i församlingars verksamheter. Särskilt inför julen intensifierades frågan, både med uppmaningar att skänka pengar till matkassar och utdelning.

Det finns de som kritiserat samhällets organisering av försörjningsstöd genom att likna det vid en tandläkare som bara hinner göra provisoriska fyllningar. Det är bara att vänta på att patienterna kommer tillbaka när lagningen inte längre håller. Konsekvensen blir att tandläkaren så att säga genererar sin egen arbetsbelastning. Detta är ett problem för socialförsäkringssystemet, socialtjänsten – men också för församlingarna. Behovet av akuta insatser trycker på. "Matkassar – en oönskad succé" som en tidning skrev för några år sedan i ett reportage om en församlings matkasseutdelning.

– Hur jag än vrider och vänder på det ser jag ingen annan lösning än att fortsätta dela ut matkassar. Trots att socialtjänstens yttersta ansvar är att hjälpa barn som har det svårt, är det tyvärr inte alltid systemet fungerar, uttalar sig en diakon på sin församlings hemsida.

Vi behöver i vår tid utforma en Svenska kyrkans fattigvårdslära om att bistå socioekonomiskt sårbara människor på ett relevant sätt. Dels i relation till andra samhällsinstitutioner – hur är ansvaret fördelat? Men inte minst: Hur beskriver vi församlingens roll?

STIG LINDE

